

Валерія Остапчук,

аспірант,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

вул. Володимирська, 62, Київ, 01001, Україна

e-mail: valery400@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5363-235X>

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ОСОБОВОГО ПОХОДЖЕННЯ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Виконано аналіз праць зарубіжних дослідників з метою систематизації їхнього досвіду при формуванні фондів особового походження у цифровій формі. Розглянуто міждисциплінарний підхід до цієї проблеми та визначено основні напрями щодо її вирішення, які полягають у розробці індивідуальних практик електронного архівування з урахуванням факторів, що впливають на їх формування, застосуванні принципів персонального інформаційного менеджменту щодо питань визначення цінності й порядку довгострокового зберігання електронних документів особового походження.

Наукова новизна полягає у встановленні напрямів розвитку в питанні формування документів особового походження в електронному вигляді, а саме – виділенні певних груп потенційних джерел формування НАФ за напрямами діяльності з розробкою для них інструкції щодо формування документів особового походження в електронному вигляді ще на етапі особистих архівів і до передавання архівній установі, а також визначення понять авторського права.

Ключові слова: електронні документи, цифрові документи особового походження, персональний інформаційний менеджмент, експертиза цінності документів особового походження в електронному вигляді.

Актуальність дослідження. Останні кілька десятиліть людство переживає новий етап свого розвитку – інформаційний. Недивно, що наприклад 2020 р. у світі було оголошено роком «цифровізації» (digitalization). У нашій країні також відбуваються певні цифрові трансформації, які відображаються у створенні Міністерства цифрової трансформації України, збільшенні кількості електронних послуг, створенні електронних документів, які є чинними на рівні з паперовими. І, відповідно, громадяни

більш активно залучаються у ці процеси (ширше застосування електронних документів, онлайн рахунків за комунальні послуги, використання соціальних мереж для бізнесу та розваг, застосування електронних щоденників та органайзерів тощо). Оскільки зазначені зміни мають місце буквально в усіх сферах людської діяльності, виникає питання щодо збереження, ефективного використання наявної інформації та передачі її нащадкам. Складається парадоксальна ситуація – обсяг інформації збільшується, а ймовірність забезпечення нею майбутніх поколінь – зменшується. Така ситуація спонукає до природної зацікавленості фахівців архівної справи процесами персонального цифрового архівування, що особливо актуально протягом останнього десятиліття. Щодо цього цінним є досвід зарубіжних дослідників, перші наукові публікації яких за зазначеною тематикою, почали з'являтися приблизно в середині 2000-х років та після проведення у 2010 р. першої Персональної конференції з цифрового архівування в Інтернет-архіві Сан-Франциско (Каліфорнія, США), згодом наукова дискусія з цього питання значно розширилася.

Метою дослідження є аналіз зарубіжного досвіду у сфері використання електронних документів при формуванні цифрових архівних фондів особового походження для розробки ефективних підходів щодо їх формування та зберігання.

Виклад основного матеріалу. У працях зарубіжних дослідників тема документів особового походження в електронному вигляді часто характеризується міждисциплінарним підходом, натякаючи, що проблематика є дотичною до кількох наук. На сьогодні можна виділити принаймні три групи досліджень, які з різних позицій вивчають електронні документи особового походження.

Першим напрямом є формування так званих цифрових особових архівів (personal digital archiving (PDA)), до яких можна віднести вивчення складу й особливостей документів особового походження в електронному вигляді, індивідуальних практик електронного архівування і факторів, що впливають на їх формування, а також виявлення життєздатних стратегій забезпечення тривалого зберігання електронних документів. Цей напрям представлений працями Т. Барроуза [7], С. Кіма [27], колективними працями Дж. Л. Джона, І. Роулендс, П. Вільямса, К. Дін [23] та П. Вільямса, Дж. Л. Джона, І. Роулэнд [48].

Одним із головних завдань архівних установ є забезпечення збереження архівних фондів протягом максимально можливого часу (постійно) в незмінному вигляді, що пов'язано з питаннями достовірності, автентичності, юридичної сили документів. Водночас на рівні фондоутворювача

документів особового походження в електронному вигляді потенційна втрата частини або навіть всіх документів часто сприймається як майже нормальна та невідворотна ситуація, а збереження того чи іншого електронного документа не обов'язково передбачає його незмінність [38].

Така ситуація особливо характерна для тієї частини документів особового походження в електронному вигляді, які зберігаються в пам'яті комп'ютерів, мобільних телефонів, зовнішніх накопичувачів. К. Маршалл [30] звертає увагу на те, що більш свідомим є ставлення до документів, розміщених у соціальних мережах, які можуть відігравати роль певного «архіву всередині архіву», тобто бути сукупністю певним чином відібраних та описаних документів, що мають окрему цінність для їх власника та відображають частину його життя. При цьому необхідно розуміти, що особисті сторінки в соціальних мережах дуже часто відображають не реальну особистість, а радше змодельований образ, створений самою людиною на підставі її уявлення про те, що схвалюється суспільством.

Л. Джайллант [22] вказує на таку проблему: сьогодні значні масиви електронних документів (переважно це саме документи особового походження), які вже передані на зберігання до архівних установ та бібліотек, перебувають у стані «темних архівів» (dark archives), тобто недоступні для дослідників. Загалом це пов'язано з технічними складнощами забезпечення збереження та доступу, з проблемами конфіденційності та захисту авторських прав. Для того, щоб документи особового походження в електронному вигляді з архівних та бібліотечних колекцій стали доступними для дослідників, вони мають бути відповідним чином анотовані та атрибуйовані. Через це виникає проблема поділу доступу до цифрових архівів, що містять конфіденційні та персональні дані, які фондоутворювач з власних міркувань бажає до певного часу не відкривати широкому загалу. Подібна практика обмеження доступу дослідників до певних документів існувала й до цього, але щодо цифрових архівів рішення фахівця про «закриття» тих чи інших документів може бути більш відчутним, а його реалізація більш складною, враховуючи стрімке зростання кількості електронних документів і тісніші зв'язки на технологічному рівні між окремими документами.

Вирішення цієї проблеми потребує узгодженої взаємодії між архівістами та фондоутворювачами на етапі формування цифрового архіву та максимально докладного опису його складників для того, щоб фондоутворювач міг сам визначити перелік тих документів, доступ до яких має бути обмежений. Для полегшення їхньої роботи необхідно розробити спеціалізований науково-довідковий апарат для опису документів особового походження в електронному вигляді, який би мав достатню універсаль-

ність, враховуючи електронну форму документа, і давав змогу робити коректні посилання та цитування, або адаптувати наявний. Як зазначають А. Фостіков та С. Мандич [15], вочевидь, для коректного цитування дослідником, наприклад електронного листа, його вкладення, повідомлення з блогу чи соціальної мережі, коментаря до повідомлення, будуть використовуватися різні елементи опису.

Особливо важливим у цьому питанні є визначення ролі архівного практика (архівіста) та ІТ-практика (фахівця з цифрових технологій), як наприклад у праці Дж. Олівера, Б. Чаунер і Г. Лю [35], де розглядається роль ІТ-персоналу під час проведення експертизи цінності електронних документів. У такому разі виникає характерна дилема: забезпечувати навчання наявного персоналу, що потребує певних витрат часу і коштів, чи використовувати спеціально навчений ІТ-персонал, тобто залучати третіх осіб, які матимуть інший погляд на таку діяльність [8].

Різноманітні аспекти персонального архівування висвітлюють у своїх працях з дослідження сучасних засобів комунікації Дж. Гарде-Гансен [16], Д. Сінн, С. Кім і С. Син [44], Д. Сінн і С. Син [43], Р. Ентліх [13], С. Овадіа [36], С. Чжао і С. Ліндлі [49]. З точки зору взаємодії людини з комп'ютером розглядають проблему М. Массімі і А. Чаріз [32], М. Массімі і Р. Бекер [31].

Вартий уваги закордонний досвід у цій сфері – описаний дослідницями С. Томас і Дж. Мартін [46] проєкт PARADIGM: досліджувались кураторські обов'язки, пов'язані з документами особового походження в електронному вигляді, використовуючи певну тестову групу – британських політиків. Застосовуючи відкриту архівну інформаційну систему (OAIS), команда проєкту налагодила співпрацю з офісами сучасних британських політиків та заохочувала їх при забезпеченні депонування особових цифрових колекцій. Хоча політики були стурбовані аспектами конфіденційності та безпеки і не були впевнені щодо «відповідності архіву», фахівці проєкту намагалися передбачити майбутнє конкретних осіб. У сформованих за цим проєктом висновках зазначено, що хоча й виникло більше запитань ніж відповідей, його можна вважати успішним прикладом реалізації певної теорії на практиці.

Іншим практичним досвідом у цьому напрямі є дослідження Е. Келлі, і Л. Розенблум [26], пов'язане з висвітленням практики збирання та збереження персональних цифрових архівів, а також намагання уявити майбутні колекції та визначити, яку роль будуть відігравати коледжі й університети у збереженні персональних даних. Результатом стала розробка (зокрема

в Сполучених Штатах) дієвих інструкцій, пояснювальних матеріалів тощо для використання у сфері персонального цифрового архівування.

Особливо варто відзначити Бібліотеку Конгресу, яка була і залишається лідером у дослідженнях із зазначеної тематики та в ініціативах щодо інформування користувачів з конкретним практичним підходом.

Другий напрям – застосування принципів персонального інформаційного менеджменту (personal information management – PIM) до розгляду зазначеної проблематики в контексті повсякденного управління персональними інформаційними ресурсами – описано у працях К. Маршалл [30].

Дослідження, що проводилися в цій сфері, мали узагальнюючий характер – у працях В. Джонса [24] та Дж. Індратмо і Дж. Василева [21], або стосувалися вивчення досвіду окремих професійних, вікових чи етнічних груп – у працях М. Аль-Омара і А. Кокса [1], А. Каннінгем [10].

Досвід роботи з документами особового походження в електронному вигляді, описаний у рамках PIM, дає змогу визначити найбільш поширені шляхи їх створення і формування на персональному рівні, типовий видовий склад і можливий зміст, їх місце і роль у житті людини. Зрозуміло, що різновидів форм та змісту документів кожен особистий архів в електронному вигляді відрізняється від інших, але типізація технологій утворення, способів поширення та збереження електронних документів дасть змогу відстежити зміни в їх типовому видовому складі порівняно з документами особового походження на традиційних носіях. Наприклад, документи, які традиційно використовувалися в особистих архівах (офіційні документи, документи, що відображають творчу і професійну діяльність, листування, щоденники, фото, відео- та аудіодокументи), сьогодні все частіше створюються і зберігаються в електронному вигляді. Крім цього, до них постійно додаються нові види документів: вебсайти, блоги, особисті акаунти в соціальних мережах, бази даних, телефонні повідомлення тощо.

Завдяки дослідженням у сфері PIM можна виокремити такі базові риси особистих архівів в електронному вигляді: розподіл між різними пристроями та сервісами; залежність від програмного середовища та рівня технічної освіченості власників; відсутність контролю над значною частиною документів, які зберігаються у «третіх осіб» (наприклад у провайдера). Результатом реалізації зазначених підходів є дослідження ефективності їх у певних цільових групах: серед вчених – у праці Л. Дросопулу і А. Кокс [12] та серед журналістів – у праці дослідниці Р. Кінг [28].

Третій напрям – визначення цінності й порядку довгострокового зберігання документів особового походження в електронному вигляді.

Найчастіше ця тема турбує фахівців-архівістів, які цікавляться процедурою довгострокового збереження як електронних документів загалом, так і формуванням фондів особового походження в електронному вигляді, що простежується у працях Дж. Кей, Дж. Вергесі, С. Ейвері та ін. [25], С. Кім [27], С. Чжао і С. Ліндлі [49]. Окремим пунктом у цій проблемі залишається проведення експертизи цінності та відбору електронних документів, на що звертають увагу Дж. Ентоні [3], Б. Крейг [9], Дж. Гєррада [18], Т. Гірі, Д. Каплан і К. Вейдеман [20], а також С. Томас і Дж. Мартін [46]. Це свідчить про неабиякий інтерес інституційних архівів до розробки методик оцінювання у своїй політиці формування фондів особового походження в електронному вигляді. З урахуванням специфіки колекцій відповідної установи тему висвітлюють К. Гоббс [19], Т. Гірі, Д. Каплан і К. Вейдеман [20], М. Момрик [33].

Складність визначення цінності зумовлена специфікою документів особового походження в електронному вигляді. З одного боку, максимальний інформаційний потенціал можуть мати не окремі документи, а їх комплекси із зафіксованими на рівні технології взаємозв'язками. В такому разі запитання «Як проводити експертизу цінності для документів особового походження в електронному вигляді?» може бути замінене запитанням «Чи проводити взагалі експертизу цінності для документів особового походження в електронному вигляді?» [37], адже потенційно можна зберегти все. Більше того, стратегії та мотиви довготривалого зберігання документів особового походження в електронному вигляді на рівні власника та в рамках установ можуть кардинально відрізнитися [11].

У працях дослідників Р. Гарві і Д. Томпсон [17], С. Бергер [6], наводяться аргументи щодо обмеженості ресурсів і необхідності відбору. Збільшення обсягів інформації для зберігання ускладнює дослідницьку роботу (наприклад істориків), крім цього, збільшуються час та кошти, які на це витрачаються. Уже сьогодні немало електронної інформації, яку потрібно зберегти, і вона продовжує зростати. Було навіть запропоновано здійснювати випадковий відбір, для більшої економічної ефективності його проведення [34].

Зважаючи на перелічені проблеми, дослідники вивчають питання автоматизації процесу збереження, побудови мереж цифрових експертів цієї галузі, навчання та розвитку аудиту й моделей сертифікації. Цю тему висвітлюють С. Стродл, К. Бекер, Р. Ноймайєр та ін. [45].

Ефективність роботи моделей цифрового збереження залежить від сумісності різних систем і орієнтується на стандарти [42], які стосуються різних напрямів (близько двохсот стандартів). Ці стандарти охоплюють

велику сферу завдань: формування метаданих і стратегій їх збереження (PREMIS); приклади застосування певних форматів файлів (Portable Document Format (PDF)) для збереження (ISO 19005–1:2005) та формування відкритої архівної інформаційної системи (OAIS) на еталонній моделі (ISO 14721:2003).

Розуміючи проблеми збереження цифрових даних (нестабільність носія та їх технологічне старіння), дослідники Д. Вотерс і Дж. Гарретт [47], Дж. Ротенберг [41] запропонували кілька стратегій збереження цифрових матеріалів.

Перший варіант забезпечує підтримку роботи технологій, наприклад, старі комп'ютери будуть зберігатися для запуску застарілого програмного забезпечення. Недоліком такого підходу є поступове старіння апаратного забезпечення та втрата досвіду роботи з ним, тому А. Лонг [29] рекомендує застосовувати цей підхід тільки для короткострокової перспективи, хоча в праці Д. Андерсон, Дж. Делве, і Д. Пінчбек [2] стверджується, що «комп'ютерні музеї» мають сенс у певному особливому сегменті, наприклад при зберіганні комп'ютерних ігор [5].

Другим варіантом є так звана міграція, що передбачає копіювання даних від одного покоління апаратного чи програмного забезпечення до новішого через проблему їх старіння. Незважаючи на його відносну популярність як стратегії використання і потенціалу автоматизації, дослідники М. Феррейра, А. Баптіста і Ж. Рамальо [14] вказують, що проблеми виникають при здійсненні чергової міграції, коли існує ризик втрати частини даних, через зміну середовищем тільки деяких характеристик матеріалу. Наприклад, після обробки можуть бути недоступні певні шрифти у новому форматі, тобто логічним є перенесення матеріалу на нові платформи, коли цього вимагає кожен елемент, але це досить непрактично через велику кількість або складність матеріалу, який піддається міграції.

Нормалізація, на противагу міграції, ставить за мету перенесення об'єктів у стандартний формат, коли вони вперше приєднані. Перевага цього підходу полягає в тому, що він відкладає необхідність перенесення інформації, а коли вона необхідна, залишається набагато менше форматів, про що пишуть дослідники Д. Розенталь, Т. Робертсон, Т. Ліпкіс, та ін. [40]. Але це не вирішує проблеми (особливо для документів з тривалим терміном зберігання), а тільки відкладає її, при цьому нема гарантії, що використані формати не будуть також застарівати.

Альтернативою розглянутим стратегіям є імітація або відтворення апаратного чи програмного середовища цифрового об'єкта, як це запропонували С. Стродл, К. Бекер, Р. Ноймайер та ін. [45]. Полягає у дублю-

ванні функціональних можливостей систем, а саме програмного забезпечення, апаратної частини чи застарілої комп'ютерної системи загалом, які є необхідними для відображення, доступу або редагування певного документа з метою збереження його функціональності.

Іншими загрозами для цифрових матеріалів, на що вказують Ж. Бартейро, Г. Антунес, Ф. Фрейтас та ін. [4], є не тільки старіння, а й несправності апаратного програмного забезпечення; збої в інфраструктурі або зв'язку; катаклізми, як природні, так і пов'язані з некваліфікованими діями персоналу; економічна та організаційна неспроможність; правові зміни тощо. Особливо багато уваги приділяється ризикам використання застарілого програмного забезпечення [29]. Наприклад стверджується, що ризик старіння формату виникає досить рідко, оскільки розвиток ринку програмного забезпечення мотивує до підтримки домінантного продукту компанією-переможцем, щоб захопити інших його використовувати та зберегти свою позицію лідера. Така зворотна сумісність має вбудовуватися в нові версії цих продуктів, інакше користувачі не платитимуть за оновлення, перехід від паперової до вебпублікації електронних документів, а витрати на підтримку форматів через веббраузер є мінімальними [39].

Висновки. За результатами аналізу напрацювань закордонних дослідників сформульовано підходи щодо формування та зберігання документів особового походження в електронному вигляді, які доцільно реалізувати в умовах України з урахуванням поточного стану справ.

По-перше, доцільно визначити певні цільові групи за напрямом діяльності (працівники навчальних закладів, наукових установ, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, політичних партій тощо), які потенційно цікаві для архівів та в майбутньому можуть становити інтерес для дослідників, і розробити для цих потенційних джерел формування НАФ практичні рекомендації щодо формування особових документів в електронному вигляді ще на етапі особистих архівів. Як показує закордонний досвід, у таких групах можливо знайти зацікавлених осіб для співпраці зі створення зазначених рекомендацій.

По-друге, в українському професійному архівному середовищі існує певна дилема щодо проведення експертизи цінності та забезпечення умов зберігання електронних документів, а також визначення сфери відповідальності певних фахівців (професійних архівістів чи професіоналів ІТ) під час формування та зберігання документів, у тому числі особового походження, в електронному вигляді. Можливо, має сенс у випадку застосування документів значного обсягу з досить простою експертизою (відео-

файли, фотографії) передати їх IT-відділу, який обов'язково має функціонувати у будь-якій архівній установі. А більш різноманітні документи, де складно провести експертизу й при цьому не втратити зв'язки між створенням документа та кінцевим варіантом (наукові статті, музичні твори, листування тощо), передати фахівцям-архівістам, основним завданням яких має бути робота над анотацією та описом з максимальним збереженням вихідного варіанта. Зрозуміло, що при цьому фахівці-архівісти повинні мати певний рівень комп'ютерної грамотності, який дасть їм змогу працювати з електронними документами. Але останнім часом це не є великою проблемою, оскільки молоді спеціалісти архівної справи в достатній мірі володіють цифровими технологіями.

По-третє, необхідно доопрацювати питання щодо авторських прав та розробити методику, користуючись якою, фахівець-архівіст сам би розумів ступінь відповідальності за надану особисту інформацію та міг пояснити відповідні правові особливості фондоутворювачу.

References

1. Al-Omar, M., & Cox, A. (2016). Scholars' research-related personal information collections: A study of education and health researchers in a Kuwaiti University. *Aslib Journal of Information Management*, 68(2), 155-173. <https://doi.org/10.1108/AJIM-04-2015-0069>
2. Anderson, D., Delve, J., & Pinchbeck, D. (2010). Toward a workable emulation-based preservation strategy: rationale and technical Metadata. *New review of Information Networking*, 15(2), 110-131. <https://doi.org/10.1080/13614576.2010.530132>
3. Anthony, J. (2003). Political archives: defining key issues in a significant private records arena. *Archives and Manuscripts*, 1(31), 25-50.
4. Barateiro, J., Antunes, G., Freitas, F., & Borbinha, J. (2010). Designing digital preservation solutions: a risk-management-based approach. *The International Journal of Digital Curation*, 5(1), 4-17. <https://doi.org/10.2218/ijdc.v5 i1.140>
5. Barwick, J., Dearnley, J., & Muir, A. (2008). The barriers to the preservation of digital games: Questions on cultural significance. Proceedings from *Media in Motion: The Challenge of Preservation in the Digital Age*. Montreal: McGill University. Retrieved from <https://dspace.lboro.ac.uk/2134/4988> (Last accessed: 15.12.2023).
6. Berger, S. (2009). The evolving ethics of preservation: redefining practices

and responsibilities in the 21 st century. *The Serials Librarian*, 57(1), 57-68. <https://doi.org/10.1080/03615260802669086>

7. Burrows, T. (2006). Personal electronic archives: Collecting the digital me. *OCLC Systems & Services:International Digital Library Perspectives*, 22(2), 85-88. <https://doi.org/10.1108/10650750610663932>

8. Conway, P. (2010). Preservation in the age of Google: digitization, digital preservation, and dilemmas. *Library Quarterly*, 80(1), 61-79. <https://doi.org/10.1086/648463>

9. Craig, B. L. (2001). The archivist as planner and poet: thoughts on the larger issues of appraisal for acquisition. *Archivaria*, 52, 175-83.

10. Cunningham, A. (1999). Waiting for the ghost train: strategies for managing personal electronic records before its too late. *Archival Issues*, 24(1), 55-64.

11. Cushing, A. L. (2010). Highlighting the archives perspective in the personal digital archiving discussion. *Library Hi Tech*, 28(2), 301-312. <https://doi.org/10.1108/07378831011047695>

12. Drosopoulou, L., & Cox, A. M. iSchool academics and the value of their Personal Digital Archives. Retrieved from <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

13. Entlich, R. (2004). Blog today, gone tomorrow? Preservation of weblogs. *RLG DigiNews*, 8(4).

14. Ferreira, M., Baptista, A. A., & Ramalho, J. C. (2006). A Foundation for Automatic Digital Preservation. *Ariadne*, (48). Retrieved from <http://www.ariadne.ac.uk/issue48/ferreira-et-al/>

15. Fostikov, A., & Mandic, S. (2007). New categories of historical sources: e-mail and forum. Internet communication and history. *Pregled nacionalnog centra za digitalizaciju*, 10, 40-46. Retrieved from <http://eprints.rclis.org/12131/1/5.pdf> (Last accessed: 15.12.2023).

16. Garde-Hansen, J. (2009). MyMemories?: Personal digital archive fever and Facebook. *Save as... .Digital memories*, pp. 135-150. https://doi.org/10.1057/9780230239418_8

17. Harvey, R., & Thompson, D. (2010). Automating the appraisal of digital materials. *Library Hi Tech*, 28(2), 313-322. <https://doi.org/10.1108/07378831011047703>

18. Herrada, J. (2003). Letters to the unabomber: a case study and some reflections. *Archival Issues*, 28(1), 35-46.

19. Hobbs, C. (2001). Personal archives: the character of personal archives: Reflections on the value of records of individuals. *Archivaria*, 52, 126-135.

20. Hyry, T., Kaplan, D., & Weideman, C. (2002). Though this be madness,

yet there is method in 't': assessing the value of faculty papers and defining a collecting policy. *The American Archivist*, 65(1), 56-69. https://doi.org/10.17723/aarc.65.1.c01107_u676225_hq3

21. Indratmo, J., & Vassileva, J. (2008). A Review of Organizational Structures of Personal Information Management. *Journal of Digital Information*, 9(1), 1-9.

22. Jaillant, L. (2019). After the digital revolution: working with emails and born-digital records in literary and publishers archives. *Archives and Manuscripts*, 47(3), 285-304. <https://doi.org/10.1080/01576895.2019.1640555>

23. John, J. L., Rowlands, I., Williams, P., & Dean, K. (2010). Digital lives: personal digital archives for the 21st century: an initial synthesis. *Digital Lives Research Paperaper*, 2, 234.

24. Jones, W. (2010). Keeping found things found: The study and practice of personal information management. Morgan Kaufman.

25. Kaye, J. J., Vertesi, J., Avery, S., Dafoe, A., David, S., Onaga, L., ... & Pinch, T. (2006, April). To have and to hold: exploring the personal archive. *Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in computing systems* (pp. 275-284). <https://doi.org/10.1145/1124772.1124814>

26. Kelly, E. J., & Rosenbloom, L. (2019). Self analytics and personal digital archives in university collections. *Collection Management*, 44(2-4), 244-258. <https://doi.org/10.1080/01462679.2019.1587672>

27. Kim, S. (2013) Personal Digital Archives: Preservation of Documents, Preservation of Self PhD dissertation. USA: The University of Texas at Austin. Retrieved from <https://repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/21134> (Last accessed: 15.12.2023).

28. King, R. (2018). Personal digital archiving for journalists: a «private» solution to a public problem. *Library Hi Tech*, 36(4), 573-582. <https://doi.org/10.1108/LHT-09-2017-0184>

29. Long, A. (2009). Long-term preservation of web archives—experimenting with emulation and migration methodologies. *National Library of Australia, International Internet Preservation Consortium*. Retrieved from http://www.netpreserve.org/publications/NLA_2009_IIPC_Report.pdf (Last accessed: 15.12.2023).

30. Magazine, D. L. (2008). Rethinking Personal Digital Archiving, Part. *D-Lib Magazine*, 14(3/4), 1082-9873. <https://doi.org/10.1045/march2008-marshall-pt1>

31. Massimi, M., & Baecker, R. M. (2010, April). A death in the family: opportunities for designing technologies for the bereaved. *Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in computing systems* (pp. 1821-1830). Atlanta, GA. <https://doi.org/10.1145/1753326.1753600>

32. Massimi, M., & Charise, A. (2009). Dying, death, and mortality: towards thanatosensitivity in HCI. In *CHI'09 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems* (pp. 2459-2468). Boston, MA. <https://doi.org/10.1145/1520340.1520349>
33. Momryk, M. (2001). National significance': the evolution and development of acquisition strategies in the manuscript division, national archives of Canada. *Archivaria*, 52, 151-174.
34. Neumayer, R., & Rawber, A. (2007). Why appraisal is not 'utterly' useless and why it's not the way to go either: A Provocative Position Paper (PPP). *Digital Preservation Europe*.
35. Oliver, G., Chawner, B., & Liu, H. P. (2011). Implementing digital archives: issues of trust. *Archival Science*, 11, 311-327. <https://doi.org/10.1007/s10502-011-9167-9>
36. Ovidia, S. (2006). The Need to Archive Blog Content. *The Serials Librarian: From the Printed Page to the Digital Age*, 51(1), 95-102. https://doi.org/10.1300/J123 v51 n01_06
37. Paradigm project. Workbook on Digital Private Papers. (2005-2007). Retrieved from <http://www.paradigm.ac.uk> (Last accessed: 15.12.2023).
38. Post, C. (2017). Preservation practices of the new media artists. *Journal of documentation*, 73(4), 716-732. <https://doi.org/10.1108/JD-09-2016-0116>
39. Rosenthal, D. S. (2010). Format obsolescence: assessing the threat and the defenses. *Library Hi Tech*, 28(2), 195-210. <https://doi.org/10.1108/07378831011047613>
40. Rosenthal, D. S., Robertson, T. S., Lipkis, T., Reich, V., & Morabito, S. (2005). Requirements for digital preservation systems: A bottom-up approach. *arXiv preprint cs/0509018*. <https://doi.org/10.1045/november2005-rosenthal>
41. Rothenberg, J. (1999). Avoiding Technological Quicksand: Finding a Viable Technical Foundation for Digital Preservation. A Report to the Council on Library and Information Resources. Council on Library and Information Resources, 1755 Massachusetts Ave., NW, Washington, DC 20036.
42. Ruusalepp, R., Lee, C. A., van der Werf, B., & Woollard, M. (2012). Standards Alignment. *Aligning National Approaches to Digital Preservation* (pp. 115-166).
43. Sinn, D., & Syn, S. Y. (2014). Personal documentation on a social network site: Facebook, a collection of moments from your life? *Archival Science*, 2, 95-124. <https://doi.org/10.1007/s10502-013-9208-7>
44. Sinn, D., Kim, S., & Syn, S. Y. (2017). Personal digital archiving: influencing factors and challenges to practices. *Library Hi Tech*, 35(2), 222-239. <https://doi.org/10.1108/LHT-09-2016-0103>.

45. Strodl, S., Becker, C., Neumayer, R., & Rauber, A. (2007, June). How to choose a digital preservation strategy: Evaluating a preservation planning procedure. *Proceedings of the 7 th ACM/IEEE-CS joint conference on Digital libraries* (pp. 29-38). <https://doi.org/10.1145/1255175.1255181>

46. Thomas, S., & Martin, J. (2006). Using the papers of contemporary British politicians as a testbed for the preservation of digital personal archives. *Journal of the Society of Archivists*, 27(1), 29-56. <https://doi.org/10.1080/00039810600691254>

47. Waters, D., & Garrett, J. (1996). Preserving Digital Information. Report of the Task Force on Archiving of Digital Information. The Commission on Preservation and Access, 140 016 th St., NW, Suite 740, Washington, DC 20036-2217.

48. Williams, P., Leighton John, J., & Rowland, I. (2009, July). The personal curation of digital objects: A lifecycle approach. *Aslib Proceedings*, 61(4), 340-363. Emerald Group Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/00012530910973767>

49. Zhao, X., & Lindley, S. E. (2014, April). Curation through use: understanding the personal value of social media. *Proceedings of the SIGCHI conference on human factors in computing systems* (pp. 2431-2440). <https://doi.org/10.1145/2556288.2557291>

Стаття надійшла до редакції 09.01.2024.

Valeriia Ostapchuk,

Postgraduate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: valery400@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5363-235X>

The Role of Electronic Documents during the Formation of the Collections of Personal Origin: Foreign Experience

The purpose of the study is to analyze the research literature deals with the use of electronic documents in the formation of archival collections of personal origin, published abroad.

The research methodology is based on the systematic and combined use of scientific principles and methods. The research applied the principles of historicism, objectivity, systematicity, comprehensiveness, as well as the methods of bibliographic heuristics, analysis and synthesis, comparison and generalization, which made it possible to identify a range of scientific works, the authors of which touch on the problem of using electronic documents in the formation of collections of personal origin, and analyze their content.

The scientific novelty consists in the analysis of scientific literature devoted to the use of documents of personal origin in electronic form during the formation of personal archival collections. Understanding the impact of digitalization, which is currently taking place in almost all spheres of human activity, questions arise regarding the formation, preservation and use of personal documents in electronic form, and the growing risk of their loss. In this matter, the experience of foreign researchers is valuable for developing effective approaches to further strategy.

Conclusions. First of all, it is expedient to select certain groups of collections' founders according to the field of activity and to develop practical recommendations for them on the formation of personal documents in electronic form even at the stage of personal archives. Secondly, it makes sense when describing documents of a significant volume with a fairly simple value examination (video files, photos), to transfer them to IT specialists. And more diverse documents (scientific articles, musical works, correspondence, etc.) should first be handed over to the archivists.

Thirdly, copyright issues need to be refined and the necessary methodology developed.

Keywords: electronic documents, digital documents of personal origin, personal information management, appraisal of digital documents of personal origin.